

Schoolkaart voor de natuurkunde en de volksvlijt van Nederland

Polythematische kaart van Nederland, Winand Carel Hugo Staring, 1860

<https://hdl.handle.net/1874/13263>

SCHOOLKAART

voor de

NATUURKUNDE EN DE VOLKSVLIJT VAN NEDERLAND

door

D^r. W. C. H. STARING.

1860.

Vervaardigd op aanzoek van de
GEWESTELKE VEREENIGING UTRECHT
 van het
NEDERLANDSCH ONDERWIJZERS GENOOTSCHAP

Op de schaal van 1 tot 200,000
 1 streep is 200 el 5 streep is 1 mijl of kilometer.

10 mijlen van 1000 el of meters.

2 uren gaans van 555 el.

2 Geographische mijlen van 7407 ellen of meters.

	Gesamen	Steden	Plattelands steden
Nederl.	1129	87	78
Groningen ..	57	1	3
Friesland ..	43	11	12
Drenthe ..	33	3	11
Overijssel ..	62	3	17
Gelderland ..	116	15	10

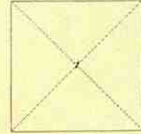
Uitgegeven bij

A. C. KRUSEMAN te HAARLEM

KLEURENDRUK van J. SMULDERS te S. GRAVENHAGE.

1 Vierkante duim is 400 bunders of hectare

1 Vierkante Geographische mijl of 3487 bunders

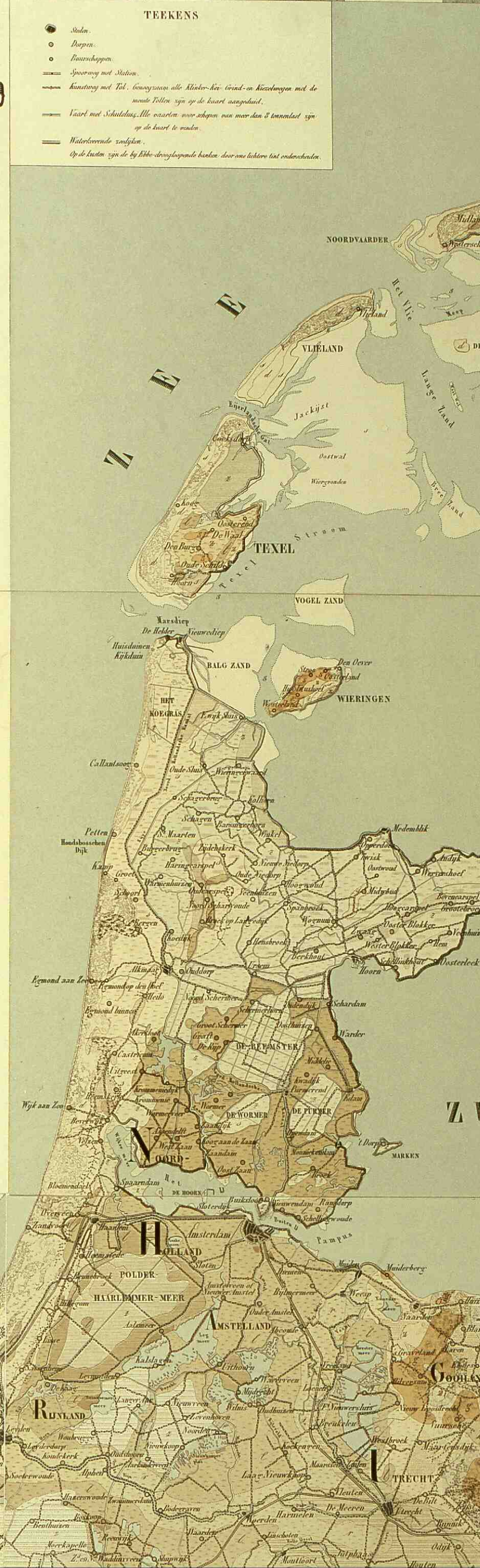
	Gesamen	Steden	Plattelands steden
Utrecht ..	72	6	6
Noord Holland ..	136	11	5
Zuid Holland ..	197	13	12
Zweland ..	113	9	11
Noord Brabant ..	185	10	9
Limburg ..	125	5	9

LANDBOUWKUNDIGE INDEELING.

- Woeste gronden**
 Onbebouwde heidevelden, heuge vennen, zandstuivingen en zoutwinen.
- Boschen**
 Boschen van opgaard hout, demouwboschen en hakhout.
 Beplantingen van landerijen en wegen waar zij van aanzienlijk getelte van den grond innemen.
- Veehouderij**
 Weiden, zander bouwland geteelt tot het onderhoud van ruit- en mestvee, en tot het winnen van hooi voor den handdel. De schapen die hier gehouden worden, behooren tot de Groningsche, friesche en tussche rassen.
- Akkerbouw**
 Woeste gronden en weilanden nu en dan euyten opbevoende; het branden en boskorten der heuge vennen, bruislanden op heidegronden; het aardappelen in de duinen; het schuren van weilanden.
 Akkerbouw op het zand, bouwland en weiland, geschieden.
 Druifgeitdel, het bouwland voor 25 of 30 jaer, met rogge, voor 15 met boekweit, woeste gronden voor mestbereiding en dikwijls nog veehouderij van de iberische, voluuche en kompauche rassen; de velden niet gemast.
 Vlaamsche bouwrij, werydelige akkerbehandeling, aankoop van mest en hooi; het bouwland voor 12 met rogge, doch ook met veevoeder beest, de velden bemast.
 Akkerbouw op de klei, bouwland en weiland, geschieden, 1/2 tot 1/3 van het bouwland met kluwer beest.
 Kermbouwerij zonder beest en zonder handdelgemaet, 6 jarige omloop, met 23 granen en met 1/2 wintergraan.
 Kermbouwerij met beest en kortzaad, 3 jarige omloop, het land voor stakke 15 met tarwe.
 Kermbouwerij als de vorige, maar met een jaar bevoeding van het bouwland, in Friesland en Zuid Holland.
 Tarwediel met beest en kortzaad, 7 of 8 jarige omloop, omstreeks 1/2 van het land met tarwe en omige rogge beest.
 Zeevische tarwediel, als de vorige, maar met elae en makrop, waerdoor stakke 1/2 tot 1/3 van het land tarwe draegt.
 Overgelmatige bouwrijen in nieuwlinge botijde, of drooggemaekte polders.
 Vruchtwisseling
 Vruchtwisseling van aardappelen, granen en grasland in de koloniën van Wildstigheid.
 Wisselbouwerij
 Wisselbouwerij in het Oldamp, waerby het bouwland, na eenen 6 jarigen omloop, twee of meer jaren tot weiland ligt.
 Rijenteelt
 De granen op rijen, gemaet en geschiedt, de omloop eenen wisselbouwerij in de Groningsche Veensloten.
 Bijzondere Teelten
 Warmtegronden, tabak, heughe hop, bloembollen, om Haarlem, veevoedergrassen, te Noordwijk.
 Boomgaarden oft, voor den handel bevoende.

DE GROND VAN NEDERLAND

- Uit het Vierde Tijdvak.
 Hedendaagsche gronden nog onthoudend ontstaende.
- l m** Lage Venen en Meersvenen, uit water- en moerasplanten ontstaende, en meestal gelijk leggende met de gemiddelde hoogte van de zee. Velen zijn voortaf, in plaatsen veranderd en dikwijls weer drooggemaekt.
 - h** Hooge Venen, oorspronkelijk uit boschen ontstaen, aangroeyende door moeren en moeras-heideplanten. Grooendeels zijn zij afgevoerd, geteeltelyk, als datgronden, ongenuen.
 - s d** Stranden en Banken, door de zee aangevoerd, by ebbe droogvallende zand, en Duinen, van stranden tot zandheuvels opgewaaid, deels door de bebouwing in open veldgronden veranderd.
 - x** Zeeklei, in zw. of brackwater boschen, of in disse water, of, als kwaddelen en Schorren, op by ebbe droogvallende banken. Nocht ligt die onder de hoogte die de ebbe bereikt.
 - r** Rivierbezinkingen, kleigronden door den Rijn, de Maas en de Schelde aangevoerd, gemaegzaen alle zijn door dyken tegen heuge rivierstanden bevoerd.
 - b** Beekbezinkingen, zandgronden door rivierfles en beken aangevoerd.
 - z** Zandstuivingen, nog in hoeying zijnde, of voormalige, thans vastgevoerde, opgewaaid zanden.
- Gronden der Voorwereld, ontstaen by een andere verdeling van land en zee en een andere luchtopgelykheid dan de tegenwoordige, allen herkaandelyk opgekomen en verzaekt.
- Tijden der Mammoethen, vele duizenden jaren geleden.
- z** Zandgronden afgevoerd van de vroeger ontlaene grondgronden, by den oeygang tot de hedendaagsche tijden.
 - 1** Limburgsche Klei, op de heuge gronden leggende. Velen in grooten deelen bevoerd.

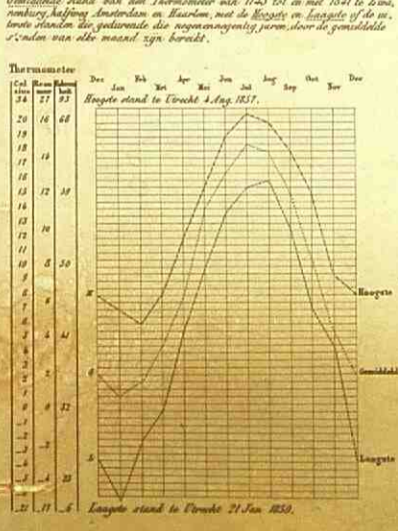

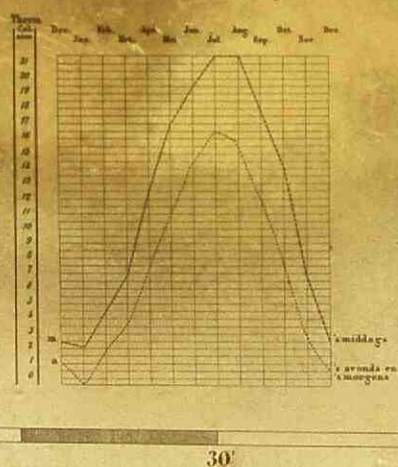
- 6 Beckbezinkingen, zandgronden door rivierzand en beek aangevoerd.
- 5 Zandstuivingen, nog in beweging zijnde, of voornamelijk, thans ontgroeide, opgevoerde zanden.
- Gronden der Voorwereld, ontstaan bij een andere verdeling van land en zee en een andere tochtgesteldheid dan de tegenwoordige; allen herhaaldelijk opgevoerd en verzuakt.
- Tijden der Mammouthen, vele duizenden jaren geleden.
- 2 Zandgronden afgepold van de eerste vastzette gronden, bij den overgang tot de heden daagse tijden.
- 1 Limburgsche Klei, op de hoogste gronden liggende, uit een grooten stroom bezonken.
- Gronden; zand, leem, grind, keijzen en groote steenblokken, door driften herkomstig voortv. van Scandinavië en de Pruitse; Gemeend uit het noorden, oosten en zuidwesten; van de Rijnzijde uit het zuidwesten; van de Maaszijde uit de Ardennen, en in Limburg, Amstelveen uit verwoerde krijgsgronden.
- Uit het Derde Tijdvak.
- Tijden der Palaeotheriums, honderdtuizenden jaren geleden.
- Gronden der Tertiaire klei- en zandgronden van Twaalfde Zulphorische en Limburg; in zee of in zandwater bezonken.
- Uit het Tweede Tijdvak.
- Tijden der Mosaasurmen en Ammonieten, miljoenen jaren geleden.
- Gronden der Secundaire zandstenen, kalk, mergel en lagaten van Twaalfde Zulphorische en Limburg; in zee of in zandwater bezonken.
- Uit het Eerste Tijdvak.
- Tijden der Trilobieten en Steenkou-wouden, vijftien jaren geleden.
- Gronden der Primaire steenkoolsteden, zandstenen en kalken van de Limburg, zee gronden; in zee of in zandwater bezonken.

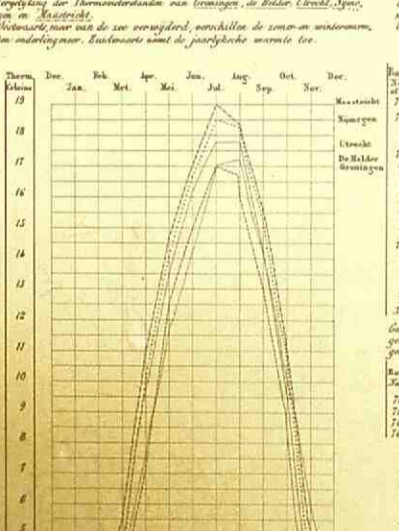
THERMOMETERSTANDEN

MAGNEETNAALD

BAROMETERSTANDEN

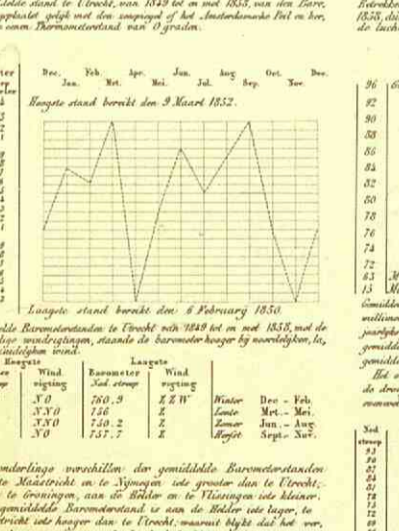

DONDERBUJEN

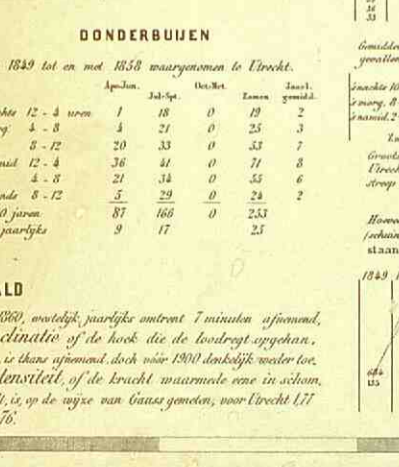
van 1849 tot en met 1853 waargenomen te Utrecht.

Maand	Jan.	Feb.	Mar.	Apr.	Mai.	Juni.	Juli.	Aug.	Sept.	Oct.	Nov.	Dec.
1	12	18	18	18	19	2	3	7	7	8	8	8
2	12	18	18	18	19	2	3	7	7	8	8	8
3	12	18	18	18	19	2	3	7	7	8	8	8
4	12	18	18	18	19	2	3	7	7	8	8	8
5	12	18	18	18	19	2	3	7	7	8	8	8
6	12	18	18	18	19	2	3	7	7	8	8	8
7	12	18	18	18	19	2	3	7	7	8	8	8
8	12	18	18	18	19	2	3	7	7	8	8	8
9	12	18	18	18	19	2	3	7	7	8	8	8
10	12	18	18	18	19	2	3	7	7	8	8	8
11	12	18	18	18	19	2	3	7	7	8	8	8
12	12	18	18	18	19	2	3	7	7	8	8	8

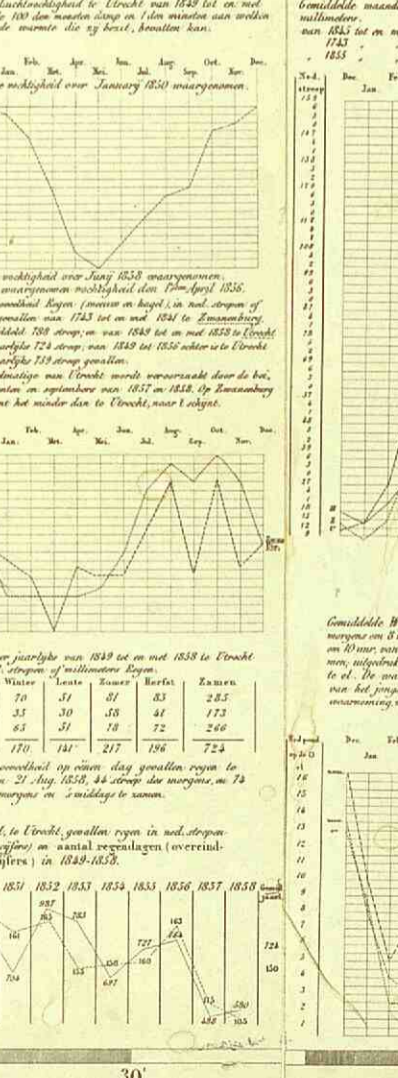
VOCHT IN DENDAMPKRIJG

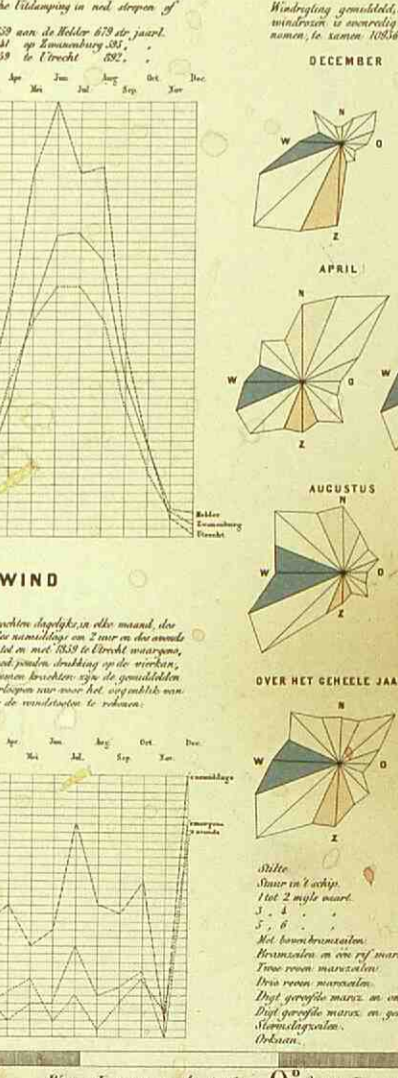
WIND

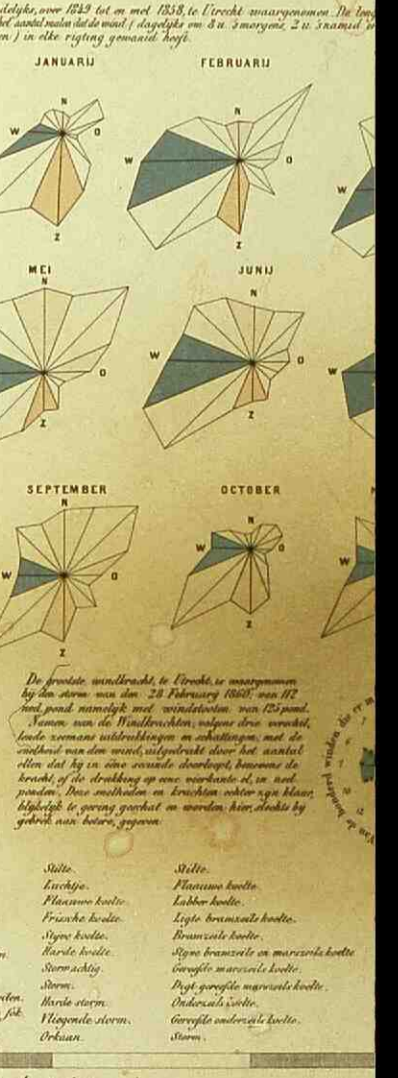
WIND

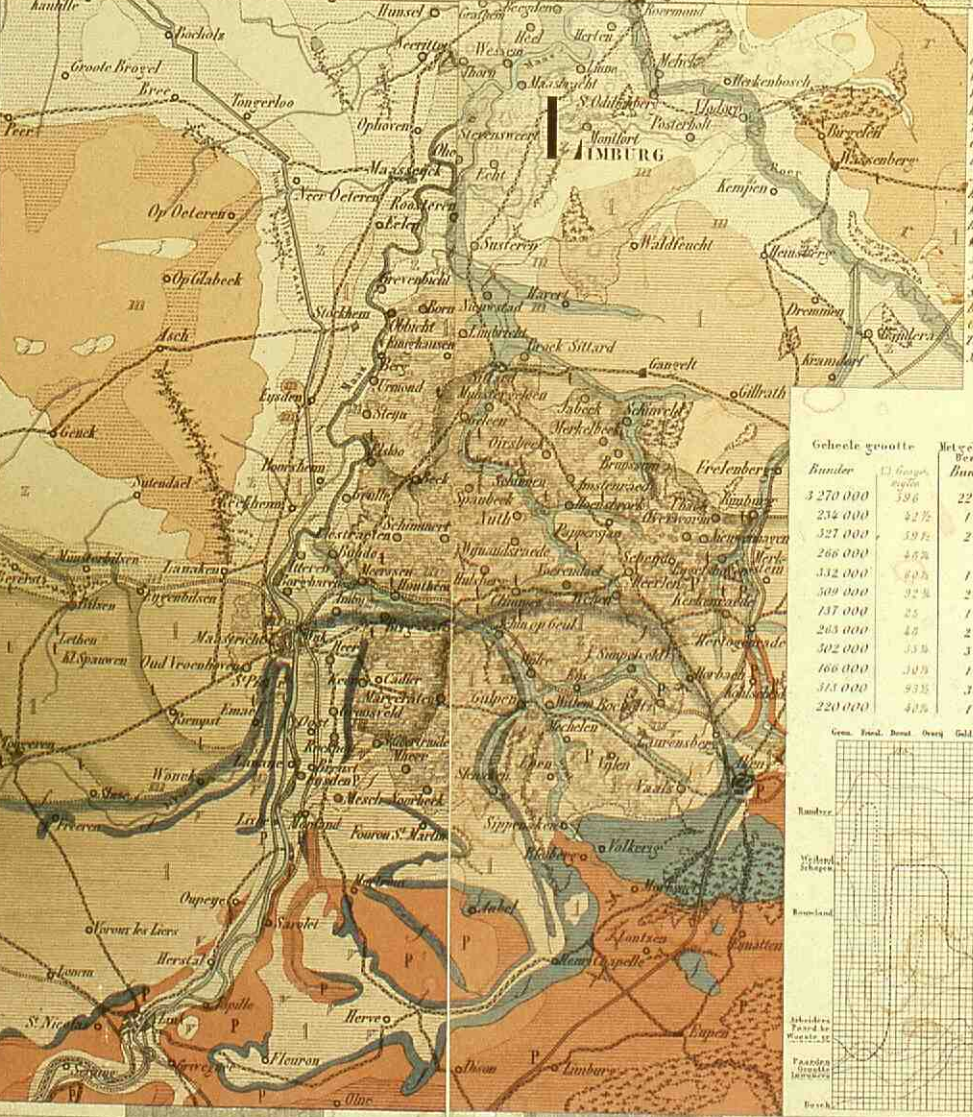
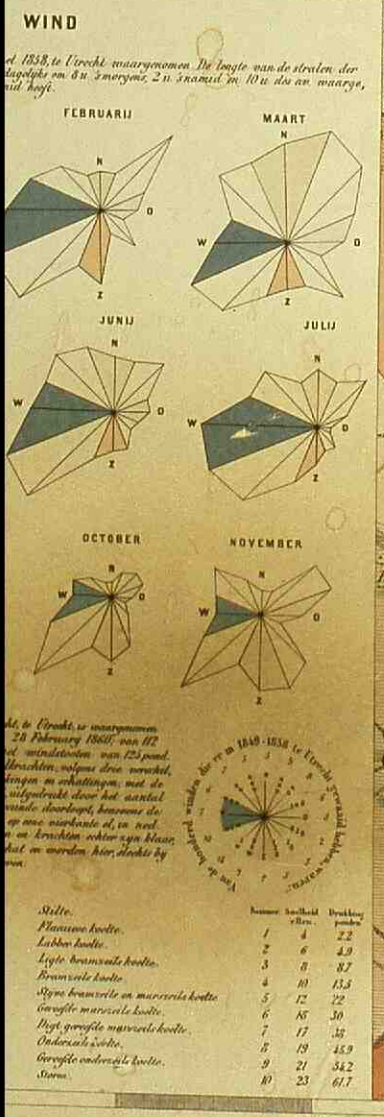
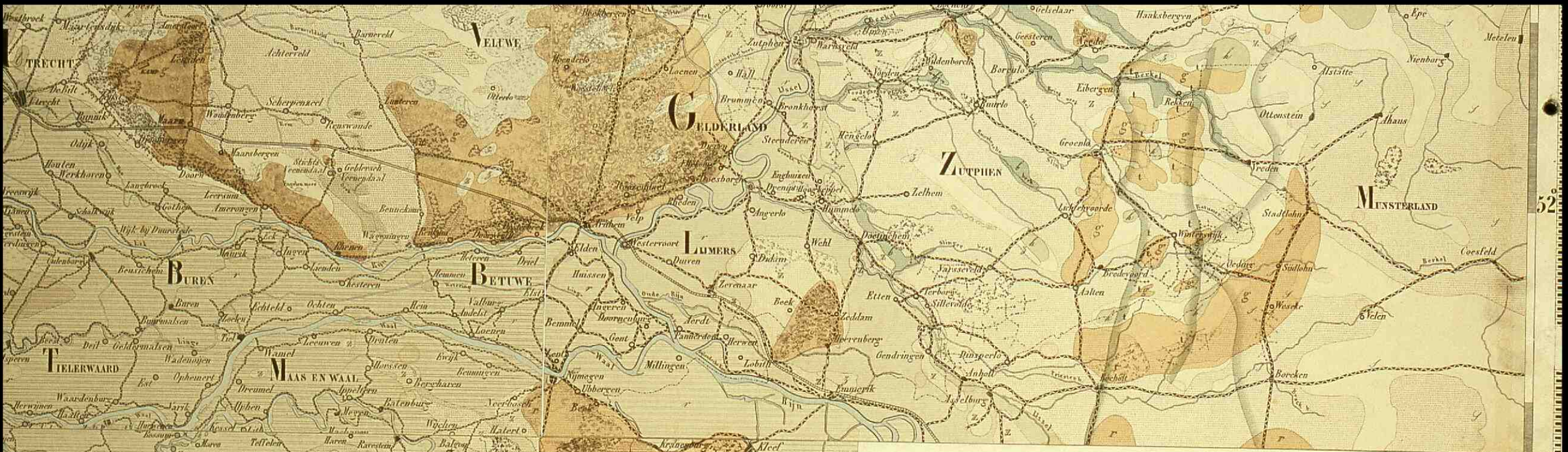

OVER HET GEEHELE JAAR

WIND

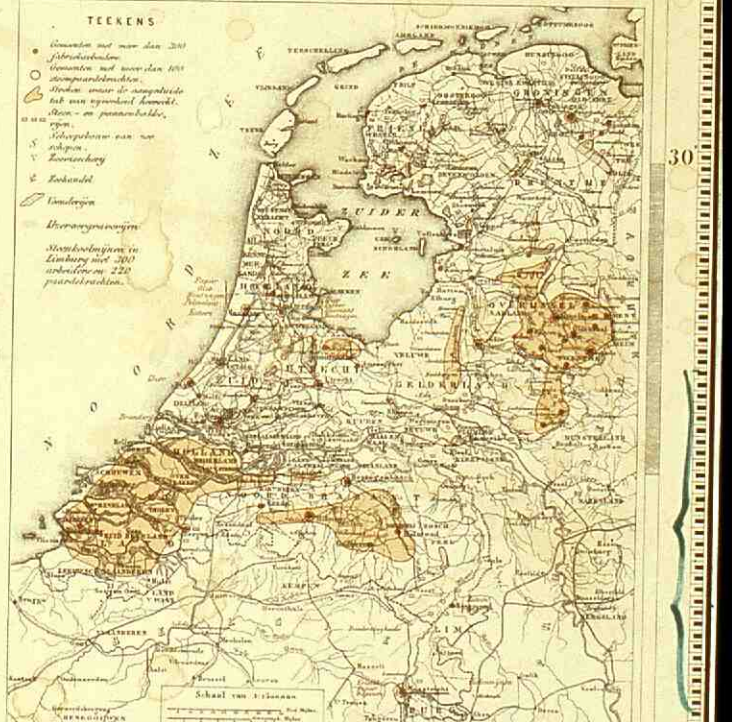

VEESTAPEL IN 1858

	Nederland	Groningen	Friesland	Drenthe	Overijssel	Gelderland	Utrecht	Noord-Holland	Zuid-Holland	Zeeland	Noord-Brabant	Limburg
Algenen	70	100	30	90	240	70	80	210	160	80	280	
Morren en Busen	25,300	20,400	9,400	14,200	26,500	10,200	15,000	31,000	19,900	26,500	11,900	
Paarden	1,500	1,400	1,000	1,600	4,300	1,400	900	3,200	1,900	3,100	2,000	
Paardenvoer	235,400	269,000	104,000	169,000	315,000	127,000	16,000	34,400	22,000	29,700	14,200	
Stieren	9,300	1,690	2,860	310	1,020	830	1,160	310	2,360	620	4,500	2,100
Stierenvoer	4,500	7,000	350	300	9,900	470	600	10,400	1,400	5,300	400	510
Stierenvoer	65,000	138,600	42,300	74,900	90,200	54,400	106,300	134,900	31,200	91,900	20,100	
Kalveren	22,000	31,000	19,300	26,400	30,500	14,600	19,400	30,900	13,900	44,300	12,900	
Kalveren	1,213,400	93,300	173,400	62,200	103,700	153,200	70,600	127,100	178,600	47,100	146,400	56,000
Schapen	768,400	68,600	86,500	113,800	34,000	74,700	31,400	117,500	45,300	29,500	46,300	60,400
Schapenvoer	106,400	1,600	900	3,000	6,900	32,100	4,100	3,800	7,300	3,200	35,400	8,200
Varkens	250,500	16,600	11,000	17,600	20,100	47,100	17,400	23,200	25,300	15,900	36,400	20,000

NUYERHEID

	Inwoners	Fabriekarbeiders	Stoompannearbeiders
Nederland	3,329,000	85,000	17,625
Groningen	207,000	3,000	279
Friesland	277,000	3,800	171
Drenthe	93,000	600	49
Overijssel	235,000	10,300	722
Gelderland	400,000	6,700	493
Utrecht	161,000	2,400	271
Noord-Holland	545,000	19,500	3,316
Zuid-Holland	622,000	14,600	335
Zeeland	166,000	1,600	207
Noord-Brabant	472,000	20,800	941
Limburg	235,000	4,800	476

Aantal arbeiders en stoompannearbeiders gebezigd bij de fabrieken in 1858

Industrie	Arb.	Stoompannearbeiders
Koffijmolens en suikerfabrieken	1,625	300
Zakfabrieken	1,000	100
Wolvenfabrieken	1,700	100
Wolvenfabrieken	1,300	100
Wolvenfabrieken	2,000	100
Wolvenfabrieken	175	12
Wolvenfabrieken	300	112
Wolvenfabrieken	975	100
Wolvenfabrieken	225	47
Wolvenfabrieken	3,000	250
Wolvenfabrieken	341	300
Wolvenfabrieken	102	300
Wolvenfabrieken	30	300
Wolvenfabrieken	325	248
Wolvenfabrieken	575	16

HOOFDNUYERHEID

Industrie	Arb.	Stoompannearbeiders
Wolvenfabrieken	150	20
Wolvenfabrieken	23	325
Wolvenfabrieken	350	13
Wolvenfabrieken	75	1125
Wolvenfabrieken	25	12
Wolvenfabrieken	25	12
Wolvenfabrieken	145	73
Wolvenfabrieken	900	141
Wolvenfabrieken	125	72
Wolvenfabrieken	600	125
Wolvenfabrieken	450	225
Wolvenfabrieken	200	150
Wolvenfabrieken	150	150
Wolvenfabrieken	100	150
Wolvenfabrieken	75	250
Wolvenfabrieken	25	150
Wolvenfabrieken	25	150

GROOTTE

Industrie	Arb.	Stoompannearbeiders
Wolvenfabrieken	22,200	697,000
Wolvenfabrieken	1,900	84,000
Wolvenfabrieken	2,200	47,000
Wolvenfabrieken	600	28,000
Wolvenfabrieken	1,300	34,000
Wolvenfabrieken	2,900	108,000
Wolvenfabrieken	1,100	24,000
Wolvenfabrieken	2,500	30,000
Wolvenfabrieken	3,000	55,000
Wolvenfabrieken	1,700	73,000
Wolvenfabrieken	3,100	116,000
Wolvenfabrieken	1,700	74,000
Wolvenfabrieken	22,200	697,000

